

vor hele Økonomi og vort sociale og nationale Liv overhovedet i Gang med. Denne Form for Nationaløkonomi, Forædlingsøkonomi, hvor Landet fungerer som et eneste stort Bearbejdningsværksted — og det gælder baade Landbruget og Industrien, idet Blokaden noksom viste, hvor afhængige de begge var af Tilførsler udefra —, denne Form for Økonomi, siger jeg, kan være lige saa god og er selvfølgelig lige saa hæderlig som al anden Økonomi; det er lige saa godt at tjene sine Penge paa den Maade som ved at eksportere det Malm, man drager ud af sine Fjælde, det Træ, man hugger i sine Skove, de Produkter, der er frembragte ved Vandkraften ens Elve, eller Kullene fra ens Bjerger, m. m. Men det maa staa os klart — vi faar i alt Fald Belæring om det i dette Øjeblik —, at det er en overordentlig saarbar Økonomi, og denne Saarbarhed gør sig nu gældende. Stort set og nationaløkonomisk set lever vi altsaa af den Fortjenstmargen, som Forskellen mellem Prisen for vore importerede Raamaterialer og Halvfabrikata og de Priser, vi til Gengæld opnaar for vore Eksportprodukter, levner os.

Her er det, der er indtraadt en skæbnesvanger Forskydning, og det er denne Forskydning, man nu forsøger at kæmpe imod, og som man dog ikke kommer udenom at se lige i Øjnene. Under Krigen har Verdensøkonomien forandret sig. Denne Forandring er stærkt understreget af en tilsvarende Forskydning i Udlandets Handelspolitik, netop den Forskydning, som jeg har tilladt mig at paapege ved Henvisning til den engelske Kuleksportpolitik. Denne Forskydning har bevirket, at Priserne paa vore Raastoffer, paa vore Tilførsler, er steget forholdvis mere end de Priser, vi kan opnaa for vore Eksportvarer. Den Fortjenstmargen, vi arbejder under, er altsaa blevet indsnevret, og vi staar i en kritisk Situation, hvor vi maa gøre os dette Forhold klart og søge at komme til Sandheden i Sagen, saa at vi ikke enten begynder at slaas med Vejrmøller eller anlægger vor Politik forkert; vi maa komme ind paa Virkelighedens Grund og vil da maaske kunne have Haab om at kunne komme paa ret Køl igen. Denne Politik fra Udlandets Side vil, som sagt kunne blive skæbnesvanger i Længden, netop fordi vi har denne særegne Form for Økonomi, der imidlertid vidner om en absolut Dygtighed, merkantil og arbejdsmæssig Dygtighed, i det danske Folk. Populært sagt kan det udtrykkes saaledes, at vort Folk er gaaet udenfor Rammerne for vore naturlige økonomiske Betingelser. Vi har egentlig arbejdet en Øko-

nomi op, der er langt større, end Landet, om jeg saa maa sige, arealmæssigt og geografisk kan bære. Vi har ikke villet udvandre i nogen nævneværdig Grad, vi har med den Dygtighed, der er ejendommelig for os, oparbejdet en Økonomi, der er karakteriseret ved, at Danmarks Omsætning umiddelbart for Krigen var endda noget større end Sveriges, skønt dette Land som bekendt er dobbelt saa stort som Danmark i Indbyggertal og jo har langt større Naturrigdomme.

Naar vi da skal betragte dette Problem, maa vi gøre os klart, at Produktionen i det væsentlige har 3 Faktorer, nemlig Raastoffer, Kapital og Arbejdsvirksomhed. Med Hensyn til Raastofferne er vi altsaa særdeles fattige. Med Hensyn til Kapital er vi efter min Mening desværre blevet noget lignende. Det maa derfor være klart — og det er det vigtigt at fastholde —, at Hovedbasis for hele Danmarks Økonomi er og bliver vor Arbejdsvirksomhed. Det er jo en Sag, der maa have den største Betydning for netop den Del af vor Samfundspolitik, der knytter sig til alt hvad der hedder Arbejdsvirksomhed og Arbejdsudførelse, nemlig hele vor socialpolitiske Udvikling. Derfor kan det ikke nytte blindt at efterligne andre Lande i disse Henseender. Hvad et Land, som har Kul og andre Rigdomme indenfor sine Grænser, kan tillade sig, kan vi ingenlunde tillade os. En Kularbejder kan selvfølgelig nøjes med en 6 Timers Arbejdsdag, fordi det vedkommende Land har en Monopolartikel i sine Kul og kan overvælte de Bekostninger, som denne korte Arbejdstid medfører. Overhovedet kan de store Lande tillade sig ganske andre Ting end vi, fordi de har Monopolartikler og Mulighed for Overvæltning af Byrderne, hvad vi ikke har, og hvad vi knækker Halsen paa at forsøge at praktisere.

Vor Arbejdsvirksomhed er saaledes vor egentlige økonomiske Basis, og derfor maa der stilles de største Krav til alle de Forhold, der angaar Arbejdsøkonomi og Arbejdsintensitet og altsaa tilsammen betegner og betinger den hele sociale Udvikling i vort Land. Det er her, jeg gerne vilde, ud fra Hr. Hauges alvorlige Fremstilling af vor økonomiske Situation, lægge et godt Ord ind for, at vi snart kunde komme dertil, at vi fik en virkelig og gennembringende Udredning af de Forhold, der er en Følge af disse for Danmark særegne Egenskaber, der tilsammen munder ud i vort Lands Karakter som Forædlingsland, saaledes at vi ikke kommer ud i at anlægge en social Udvikling, en social Politik, altsaa ogsaa